

[https://doi.org/10.58442/3041-1831-2025-32\(61\)-10-32](https://doi.org/10.58442/3041-1831-2025-32(61)-10-32)
УДК 378.22:81'25-057.875]:004

Бережний Антон Валерійович,
аспірант кафедри загального мовознавства та іноземних мов
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».
Полтава, Україна.

 <https://orcid.org/0009-0000-4536-8624>
excusemyfr@gmail.com

Агейчева Анна Олександрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
декан факультету філології, психології та педагогіки
Національного університету
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».
Полтава, Україна.

 <https://orcid.org/0000-0003-2184-8820>
ageychewa@ukr.net

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ БАКАЛАВРА ФІЛОЛОГІЇ (ПЕРЕКЛАДАЧА): СУТНІСТЬ, ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА

Анотація. У статті висвітлюється стан наукового розроблення поняття «цифрова компетентність», як загалом, так і щодо фахівця-перекладача (бакалавра філології з германських мов та літератури) зокрема. Автором проаналізовано та узагальнено основні підходи до розуміння сучасною наукою сутності поняття «цифрова компетентність», його дефініції та структури. Зауважено відсутність термінологічної усталеності поняття, а також наявність виразної термінологічної неузгодженості таких суголосних, але не тотожних за змістом понять, як «інформаційна компетентність», «інформатична компетентність», «інформаційно-комунікаційна компетентність», «інформаційно-комунікаційна технологічна компетентність» та «цифрова грамотність». Констатовано неточність, недостатню вичерпність окремих спроб формулювання дефініцій поняття «цифрова компетентність», поданих дослідниками у науковій літературі. Запропоновано власну уточнену дефініцію цього поняття щодо фахівця-перекладача. Деталізовано її зміст, а також представлено два підходи до визначення структури цифрової компетентності – функціонально-професійний та особистісно орієнтований, які вдало взаємодоповнюють один одного. Наголошено, що успішне забезпечення формування цифрової компетентності у

здобувача вищої освіти за будь-якою спеціальністю неможливе без вихідного усвідомлення її значущості усіма учасниками освітнього процесу у вищій школі. Підкреслено, що впровадження цифрових технологій в освіті як початкової умови формування відповідної компетентності невідворотно вимагатиме від закладу вищої освіти (ЗВО) створення та реалізації принципово нової моделі навчання, у якій частка інформаційно-пошукової діяльності студентів матиме постійну тенденцію до зростання і в недалекому майбутньому може кардинально змінити характер організації навчального процесу щодо самостійного пошуку, осмислення та опанування інформацією, у тому числі її великими масивами. Також звернено увагу на потенційні ризики та загрози, які об'єктивно лежать у площині наявного «розриву» між поколіннями в усвідомленні значущості цифрових технологій та активного їх використання.

Ключові слова: компетентнісний підхід; цифрова компетентність; інформаційна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; інформаційно-комунікаційна технологічна компетентність; цифрове середовище; цифрова грамотність; перекладацька діяльність; професійна підготовка перекладача.

ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми / Statement of the problem. До провідних характеристик сучасного суспільного розвитку належить усеосяжна цифровізація, яка наразі вже охоплює практично всі сфери життя, з освітою включно. Те саме стосується відповідно й різних сфер професійної діяльності. Для майбутніх фахівців-філологів, які спеціалізуються на германських мовах та літературах, володіння цифровою компетентністю, актуальною в умовах сьогодення, стає кончею необхідністю для ефективної та успішної професійної діяльності, а також конкурентоспроможності на ринку відповідних послуг. Саме тому цифрова компетентність (ЦК) має бути належно сформована у процесі професійної підготовки таких фахівців (насамперед, на бакалаврському рівні освіти), зокрема й з урахуванням розуміння необхідності її подальшого апгрейду уже в процесі професійної перекладацької діяльності відповідно до концепції *lifelong learning* – LLL («освіта впродовж життя»).

Аналіз (основних) останніх досліджень і публікацій / Analysis of (major) recent research and publications. Поняття цифрової компетентності на відміну від дуже близьких, але не тотожних понять «інформаційна

компетентність» чи «інформаційно-комунікаційна компетентність» на теоретичному та методичному рівнях досліджується не так давно. Загалом аналіз відповідної наукової літератури свідчить про увагу дослідників до зазначеної проблеми, насамперед, у практично орієнтованій площині, хоча все ж слід констатувати, що вивчення процесу формування цифрової компетентності саме у майбутніх фахівців перекладу ще не належить до топ-проблем у розрізі дослідження загальної теми професійної підготовки таких спеціалістів до професійної діяльності (принаймні у кількісному розрізі відповідних досліджень) [1, с. 723–725]. Можливо, це пов'язано з тим, що процеси тотальної цифровізації різних суспільних сфер усе ж належать до порівняно недавніх трендів суспільного розвитку, отже, й у формуванні цифрової компетентності накопичений дещо менший практичний досвід, ніж у царині формування таких предметних компетентностей філолога-перекладача, як загальномовна, перекладацька, міжкультурна чи комунікативна.

Поняття «цифрова компетентність» була предметом вивчення ряду вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема, таких, як Л. Гаврілова, Я. Топольник, О. Наливайко, Н. Наливайко, О. Манченко, О. Рудченко, О. Жерновникова, О. Гриценчук, І. Іванюк, Л. Карташова, І. Малицька, М. Лещенко, О. Овчарук, Н. Сороко, Л. Тимчук, С. Прохорова, О. Сисоєва, A. Ferrari, C. Scott, F. Siddiq, J. Stommel, K. Ala-Mutka, D. Bawden, A. Calvani, A. Martin, J. Sefton-Green та ін.

Найґрунтовнішою серед усього розмаїття цих праць, на наш погляд, на сьогодні є робота О. Наливайка [2], присвячена історичній ретроспективі дослідження дефініції, змісту та структури загальної ЦК. У ній він звертає увагу на певну термінологічну невизначеність цього поняття з погляду на відсутність стандартизованої його дефініції; пропонує двокомпонентну структуру ЦК; наголошує на тому, що вона посідає «ключове місце в системі професійних та загальних компетентностей, є основою для професійного становлення в будь-якій галузі діяльності сучасного фахівця» [2, с. 45].

Аналізові термінів, які використовується наразі в сучасній науковій, насамперед, зарубіжній літературі для визначення поняття ЦК, а також поглядів на сутність та зміст цієї компетентності присвячено статтю С. Прохорової [3]. Однак акцент у статті зроблено на ЦК викладача іноземної мови, а не перекладача. Слід також звернути увагу на той факт, що здебільшого дослідження, які присвячені безпосередньому формуванню ЦК студентів філологічного напрямку, стосуються української філології. Звісно, такі дослідження також можуть бути корисними для підготовки філологів-перекладачів германських мов. Наприклад, одним із останніх практико-орієнтованих досліджень у цій царині є праця Т. Собченко та В. Ворожбит-

Горбатюк про вплив навчального модуля «Засоби цифрового навчання» на рівень загальної ЦК студентів-філологів бакалаврського рівня. Автори окреслили засади розвитку ЦК, до яких віднесли мотивацію й усвідомлення значущості цієї компетентності здобувачами освіти з різних предметів; наявність технічних засобів і безкоштовного цифрового контенту з інтерфейсом рідною мовою [4, с. 185–186].

Щодо формування відповідної компетентності саме у студентів перекладацького фаху, то тут досі найбільш ґрунтовним дослідженням залишається монографія 10-річної давнини Р.Тарасенка [5], присвячена пов'язаному, але не абсолютно тотожному за змістом поняттю інформаційної компетентності. У ній автор розкрив теоретико-методологічні основи її формування у майбутніх перекладачів для потреб аграрної галузі в умовах професійної підготовки; проаналізував національний та зарубіжний досвід, зокрема практики підготовки перекладачів у ЗВО Європи та США; розглянув стандарти підготовки та вимог кваліфікації перекладача (вітчизняні й міжнародні), критерії якості перекладацької діяльності. Автором наголошено, що ключовим чинником розвитку інформаційної компетентності перекладача є володіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ). Також автором запропоновано модель формування інформаційної компетентності майбутніх фахівців у галузі перекладу та наведено результати експериментального впровадження цієї моделі в освітньому процесі ЗВО. Зазначена праця безумовно є цінною з погляду вдосконалення практичної підготовки перекладачів, однак, у ній, на наш погляд, є й поле для ширшої дискусії, зокрема, у частині розуміння автором змісту інформаційної компетентності, яку він очевидно ототожнює з інформаційно-комунікаційною технологічною компетентністю (ІКТ-компетентність), що, на наш погляд, сьогодні потребує уточнення.

Серед новітніх публікацій варто відзначити компаративне дослідження авторства Л. Барановської, І. Сімкової, Е. Акіллі та інших, у якому здійснено порівняння підходів до розвитку ЦК майбутніх філологів у Туреччині та Україні. Автори дійшли висновку, що комплексний підхід, який включає активне використання ІКТ і освітньому процесі, сприяє ефективному розвитку цифрових навичок студентів. Результати дослідження підтверджують думку про те, що недостатній рівень розвитку ЦК продовжує та ускладнює період адаптації випускників до сучасних умов праці. Цінним висновком слід вважати те, що формування й удосконалення ЦК є більш ефективним при застосуванні холістичного (комплексного) підходу до професійної підготовки перекладачів, коли здобувачі освіти покращують цифрові навички, набуваючи всіх інших компетенцій. Автори наголошують

і на безпосередньому зв'язку цифровізації освіти зі зменшенням розриву між рівнем ЦК випускників і очікуваннями сучасного суспільства [6, с. 88].

Низка публікацій Ю. Головацької присвячені упровадженню засобів цифрових технологій у процес професійної підготовки перекладачів, зокрема, у частині їхньої готовності до локалізації [7], [8].

Серед зарубіжних досліджень слід виокремити працю J. Nitzke, A. Tardel, S. Hansen-Schirra [9]. У статті «Підготовка сучасного перекладача – набуття цифрових компетентностей через змішане навчання» вони представляють проєкт ERASMUS+ DigiLing з розвитку цифрових навичок у перекладачів, відокремлюючи цей процес від традиційних предметних і загальних компетенцій. З метою набуття ЦК вони пропонують упровадження шести онлайн-курсів, що охоплюють сферу «цифрової лінгвістики», включаючи локалізацію в епоху цифрових технологій і постредагування машинного перекладу.

Отже, незважаючи на помітний інтерес дослідників до проблеми формування цифрової компетентності майбутніх перекладачів, низка питань, що стосуються самої дефініції, тлумачення її змісту та визначення структури, а також розмежування понять «цифрова компетентність», «інформаційна компетентність», «інформаційно-комунікаційна технологічна компетентність», усе ще потребують подальшого аналізу.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Зважаючи на стан розроблення наукою нашої теми, ми ставили за **метою** з'ясувати змістове та функціональне наповнення поняття «цифрова компетентність», у тому числі у контексті професійної підготовки філологів-перекладачів з германських мов.

Реалізація зазначеної мети передбачала виконання таких дослідницьких **завдань**:

1. Окреслити основні підходи до трактування поняття «цифрова компетентність» у вітчизняній та зарубіжній науці.
2. Розкрити зміст цифрової компетентності майбутнього перекладача відповідно до специфіки професійної діяльності.
3. Запропонувати структуру цифрової компетентності фахівця перекладу з урахуванням її компонентного складу.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ / THEORETICAL FRAMEWORK

Пропоноване дослідження ґрунтується на компетентнісному підході, який є на сьогодні провідним у професійній підготовці фахівців будь-якого профілю. Появу й поступове утвердження цього підходу у другій половині ХХ ст. прийнято пов'язувати з кризою традиційної моделі освіти, а також із запитом представників професійної та бізнесової сфер розвинених країн світу на розроблення нової системи підготовки «компетентних» працівників. Сьогодні загальновідомим є факт, що цей підхід зосереджується на формуванні у студентів сукупності знань, умінь та практичних навичок, найзначущих для реалізації ефективної професійної діяльності [10, с. 13].

Загальновідомим є й наукове розуміння поняття «компетентність». Так, один з чільних засновників компетентнісного підходу в педагогічній науці Д. Равен тлумачив компетентність як «специфічну здатність, необхідну для ефективного виконання конкретної дії у конкретній предметній галузі, яка включає вузькоспеціальні знання, особливого роду предметні навички, способи мислення, а також розуміння відповідальності за власні дії» [11, с. 394]. Пропонує тлумачення цього поняття й вітчизняна та світова освітня нормативно-правова база. Так, Національна рамка кваліфікацій визначає компетентність, як «здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності, інші особисті якості». А освітній глосарій ЮНЕСКО витлумачує компетентність як здатність особистості мобілізувати й використовувати внутрішні ресурси (знання, навички і погляди), а також зовнішні ресурси (бази даних, інших людей, бібліотеки, інструменти тощо) задля ефективного вирішення конкретних проблем у реальних життєвих ситуаціях [12]. Саме на цих базових теоретичних засадах ми й ґрунтуємо власне дослідження.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Застосована нами методологія дослідження є поєднанням загальнонаукових теоретичних методів (аналізу, синтезу, узагальнення, систематизації наукових джерел з проблеми дослідження), а також порівняльного аналізу підходів до розуміння змісту ЦК, який дозволив виявити, як суголосність окремих поглядів науковців, так і певні концептуальні розбіжності. У ході дослідження нами використано також структурно-функціональний підхід до аналізу компонентів цифрової компетентності.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

1. Сутність поняття «цифрова компетентність»: аналіз підходів.

Вище ми зауважили, що поняття «інформаційна компетентність», «ІКТ-компетентність» та «цифрова компетентність» не можна ототожнювати. Хоч вони тісно взаємопов'язані й частково змістовно перетинаються, кожне з них усе ж має власний зміст, функціональну сферу та відповідні акценти. Тут ми не ставили за мету детально розглядати ці розбіжності й удаватися до всебічного обґрунтування необхідності розмежування зазначених термінів, оскільки це потребує окремого поглибленого аналізу. Однак подеколи усе ж доцільним буде звернення до відповідних відмінностей.

Наразі ЦК у Європейському союзі (ЄС) визнана однією з восьми ключових компетентностей, необхідних для життєдіяльності людини. За визначенням Європейської комісії (European Commission, 2019), поданому в оновленому фреймворку Digital Competence (DigComp 2.1,) з наступним розширенням прикладів щодо використання штучного інтелекту (DigComp 2.2), загальна цифрова компетентність громадян трактується, як така, що складається з основних п'яти блоків компетентностей, а саме: інформаційна та медіаграмотність, комунікація та співпраця у цифровому середовищі, робота з цифровим контентом, безпека, а також вирішення технічних проблем. Кожен із зазначених блоків ще деталізується низкою конкретних компетентностей. Усього їх двадцять одна [13].

У українській науці ЦК здебільшого розглядається через призму педагогічної діяльності, однак у межах формування компетентностей фахівця також простежуються спроби професіоналізації поняття.

Загалом у вітчизняній педагогічній науці наразі виразно простежується багатоваріантність підходів до трактування поняття «цифрова компетентність». Одним із найпоширеніших слід вважати підхід, відповідно до якого під ЦК розуміють «компетентність у галузі інформаційних технологій» [14, с. 401] або «цифрову грамотність» [15, с. 367]. Звідси, на наше переконання, і бере свій початок термінологічна неузгодженість низки споріднених, але не тотожних понять, яку ми зауважили.

Саме в такому ключі, наприклад, дослідниця Т. Опалюк розглядає ЦК як важливий складник професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей і визначає її як «здатність практично застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для задоволення професійних потреб і розв'язання суспільно важливих професійних завдань» [16, с. 45]. Такий підхід видається нам дещо обмеженим і таким, що не охоплює всього змісту цифрової компетентності, як у загальному, так і професійному

контексті щодо підготовки майбутніх фахівців філології.

Дослідники Н. Морзе, О. Базилук та ін., у запропонованому ними проекті Опису цифрової компетентності педагогічного працівника (що ґрунтувався на низці відповідних зарубіжних моделей ЦК для освіти, зокрема, DigCompEdu, TRACK, ISTE) представили власну модель такої компетентності, яка має міждисциплінарний характер і може бути адаптована до підготовки перекладачів. Вона має такі ключові напрями: педагог у цифровому суспільстві (використання цифрових технологій та сервісів для різних професійних потреб); професійний розвиток (застосування цифрових сервісів для професійного спілкування, спільної роботи та професійного розвитку); використання цифрових ресурсів (створення та спільне використання цифрових ресурсів з дотриманням авторського права включно); навчання та оцінювання учнів (управління використанням цифрових технологій у навчанні та оцінюванні учнів); формування цифрових компетентностей учнів (навчання учнів творчо і відповідально використовувати цифрові технології у галузі інформаційних даних, цифрової комунікації, створення цифрових ресурсів і розв'язування проблем) [17].

Цей підхід, безумовно, заслуговує на увагу, оскільки він зосереджений на всьому обширі змісту ЦК, не зводячи її виключно до належного опанування ІКТ. Увага звертається також на такі уміння й навички, як, наприклад, розпізнавання та протидія маніпулятивним технологіям, пропаганді; перевірка надійності джерел і достовірності даних, розуміння небезпек у цифровому просторі; відповідальна та безпечна поведінка в цифровому просторі (нетикет); уникнення ризику для здоров'я і загроз для фізичного і психологічного благополуччя при роботі у цифровому просторі; запобігання онлайн-злочинам у цифровому суспільстві; захист навколишнього середовища, тобто розуміння впливу цифрових технологій на навколишнє середовище, з точки зору їх утилізації, а також їх використання, що може нанести шкоду (наприклад, об'єктам критичної інфраструктури); адаптація комунікаційних стратегій для конкретної аудиторії і розуміння культурної і вікової різноманітності в цифровому освітньому середовищі тощо [17, с. 19, 33]. То ж, як бачимо, такий підхід значно розширює зміст поняття ЦК. Крім того, простежена еволюція розуміння змісту цифрової компетентності свідчить, що відповідне потрактування у вітчизняному та європейському контекстах поступово зазнало переходу від вузькотехнологічного до міждисциплінарного, ціннісного та соціально відповідального бачення.

Українські дослідники А. Кух та О. Кух, розглядають загальну ЦК будь-

якого фахівця як метакомпетентність особистості, що інтегрує різні аспекти цифрової грамотності та є основою для формування інших видів компетенцій. Розуміння ними ЦК ґрунтується на визначенні, що його у 2012 р., запропонувала дослідниця А. Ferrari: це «впевнене, критичне та відповідальне використання і взаємодія з цифровими технологіями для навчання, роботи та участі у житті суспільства» [18, с. 30].

Дослідниці Л. Гаврілова та Я. Топольник слушно підкреслюють, що «смісловий контент» поняття «цифрова компетентність» вміщує і навички роботи в інформаційно-комунікаційному (цифровому) середовищі, і соціокультурний складник (нові артефакти, нові практики цифрової культури з відповідними ціннісними орієнтирами та особистісним досвідом). На їхню думку, це поняття є значно ширшим за такі терміни, як «цифрова культура» чи «цифрова грамотність» [19, с. 8]. Ці ж дослідниці одними з перших указали на те, що ЦК є на сьогодні найширшим поняттям серед низки інших дефініцій, використовуваних у сфері інформаційно-комунікаційних (комп'ютерних, цифрових) технологій, проте його часто ототожнюють з поняттям «інформаційної грамотності» або «ІКТ-компетентності».

У зарубіжному науковому дискурсі поняття ЦК (*digital competence*) здебільшого розглядається як багатовимірне утворення, що охоплює знання, навички, настанови й поведінкові прояви, необхідні для ефективного функціонування особистості в цифровому середовищі. Власне, одним із найбільш визнаних концептуальних підходів є вже згадана вище Європейська рамка цифрової компетентності для громадян – DigComp. Аналітичний огляд ЮНЕСКО (2022) уточнює, що ЦК є необхідною умовою для успішної участі в цифровому суспільстві, де від особи вимагається дотримання етичних і правових норм, забезпечення безпеки в онлайн-середовищі та захист особистих даних.

Крім того, у світі все ширшої популярності й використання набувають технології штучного інтелекту (ШІ, англ. AI). У зв'язку з цим 2024 року ЮНЕСКО представила дві нові відповідні рамки компетентностей – для студентів (*AI competency framework for students, 2024*) та вчителів (*AI competency framework for teachers, 2024*).

Появі цієї зрештою унормованої на рівні ЄС концепції ЦК передували пошуки науковців, результати яких не одразу вивели на відповідне сьогоденню її розуміння. Так, дослідники А. Martin та J. Grudziecki, об'єктом дослідження яких була цифрова грамотність у сфері освіти, ще в середині першого десятиліття ХХІ ст. тлумачили ЦК як початковий рівень розвитку цієї грамотності (усього таких рівнів вони виокремлювали три) [20]. Отже,

дослідники пропонували цілком протилежну ієрархію цих понять, що на нашу думку, суперечить сучасним уявленням про ієрархію цифрових компетенцій, сформованим на основі європейських дослідницьких проєктів останніх років. Що ж до змісту ЦК, то, на їхнє переконання, у вищій освіті вона повинна охоплювати як базові технічні навички, так і здатність критично рефлексувати щодо впливу цифрових технологій на навчальні процеси та суспільство загалом. Тобто ЦК – це не лише знання технологій, а й уміння використовувати їх ефективно й етично у навчальному контексті [20, с. 254].

Дискусійним також є підхід дослідниці С. Scott, яка визначає ЦК як здатність застосовувати цифрові медіа й ІКТ, тобто розуміти та критично оцінювати усе, що стосується цифрових медіа і відповідного контенту, а також уміти здійснювати ефективну комунікацію. Серед виокремлених науковицею важливих компонентів ЦК: інформаційна і медіа грамотність (уміння здійснювати пошук, збирання, оброблення та зберігання інформації, навички створення цифрових матеріалів); усі види онлайн-комунікації (імейл, чати, блоги, соціальні медіа тощо); технологічний складник (уміле, продуктивне та безпечне використання комп'ютерної техніки й відповідного ПЗ для розв'язання різноманітних завдань) та користувацький компонент (розв'язання різноманітних щоденних завдань, які задовольняють різноманітні потреби) [21]. Отже, за такого підходу ЦК не виходить за межі ширшого, на думку дослідниці, поняття «цифрова грамотність», що викликає сумніви з огляду на сучасний науковий дискурс.

Підхід, запропонований А. Ferrari, що став результатом її участі у низці проєктів, зокрема, й спільно з Інститутом перспективних технологічних досліджень ЄС, робить акцент на пізнавальному аспекті цифрової грамотності, який охоплює, на думку дослідниці, не лише технічні знання та навички, а й здатність виявляти критичне мислення, креативність у роботі з інформацією. ЦК розглядається як життєве необхідна компетенція сучасного громадянина. Автор підкреслює її міждисциплінарний характер і тісний зв'язок із актуальною сьогодні концепцією навчання упродовж життя (LLL). Поняття ЦК, за Ferrari, включає цифрову грамотність, здатність до самоосвіти, вирішення проблем у цифровому середовищі та безпеку [22]. Отже, цей підхід, урешті, і ліг в основу унормованої ЄС концепції цифрового громадянства.

Скандинавські дослідниці L. Ilomäki, S. Paavola, M. Lakkala, A. Kantosalo у своїх публікаціях розглядають ЦК як інтегральну здатність працювати в цифрових екосистемах, створювати інноваційний контент, дотримуватися етичних норм і адаптуватися до технологічних змін. Вони також

підкреслюють, що ЦК – це ціла концепція, що активно розвивається у зв'язку зі стрімким поступом цифрових технологій і відповідними, пов'язаними з цим політичними цілями та очікуваннями громадянства в суспільстві знань, однак дефініція терміну досі не є унормованою. Дослідниці пропонують власне розуміння змісту та структури цифрової компетентності, яка, на їхню думку, складається з 4-х компонентів, а саме: технічної компетентності; здатності ефективно й усвідомлено використовувати цифрові технології для роботи, навчання та повсякденного життя; здатності критично оцінювати цифрові технології, зокрема, й ризики, пов'язані з їх використанням; наявності високого ступеню мотивації брати участь у цифровій культурі [23, с. 655, 676].

Отже, можна узагальнити, що хоча на сьогодні не існує єдиного підходу до розуміння терміну «цифрова компетентність», тим не менше, у сучасному науковому дискурсі вона постає як багатовимірне поняття, що охоплює технічні, когнітивні, комунікативні й етичні компоненти. Крім того, ЦК посідає ключове місце в системі професійних та загальних компетентностей, має у цьому контексті наскрізний характер і є основою для професійного становлення в будь-якій галузі діяльності сучасного фахівця.

Відповідно у контексті підготовки фахівців перекладу особливого значення дістає здатність працювати з професійними цифровими інструментами, адаптивність до цифрових змін і дотримання цифрової етики при міжкультурній взаємодії. Звідси й поняття цифрової компетентності перекладача набуває специфічного змісту, що зумовлено, насамперед, особливостями його професійної діяльності, пов'язаної з багатомовною комунікацією, необхідністю використання спеціалізованого програмного забезпечення (насамперед, CAT-tools), ресурсів корпусної лінгвістики, машинного перекладу, систем керування термінологією тощо. То ж у цьому дослідженні ми спираємося на багатовимірну інтерпретацію ЦК, яка поєднує технічний, когнітивний, комунікативний, етичний та професійно-галузевий аспекти відповідно до специфіки діяльності перекладача.

2. Зміст та структура цифрової компетентності майбутнього перекладача

Здійснений аналіз дозволяє нам зробити спробу дати власне максимально вичерпне визначення поняття цифрової компетентності сучасного професіонала-перекладача. Отже, на наш погляд, *цифрова компетентність фахівця перекладу* – це інтегрована багатокomпонентна професійна здатність, що охоплює сукупність знань, умінь, навичок і ставлень, необхідних для ефективного, критичного, етичного й креативного використання цифрових технологій у процесі здійснення

усного й письмового перекладу, міжкультурної комунікації, взаємодії з клієнтами, керування проєктами, постійного професійного розвитку, яка формується на основі міждисциплінарного знання і виявляється у здатності до системного вирішення професійних завдань у цифровому середовищі.

Це визначення враховує як загальні положення Європейської рамки цифрової компетентності (DigComp 2.2), так і специфіку перекладацької діяльності, яка вимагає володіння вузькоспеціальними цифровими інструментами (CAT-tools, корпусні платформи, машинний переклад, термінологічні бази тощо) та постійної адаптації до динамічних цифрових трансформацій у професійному середовищі.

Деталізований зміст ЦК майбутніх фахівців перекладу, на наше переконання, охоплює:

- інформаційно-пошукові вміння (знаходження необхідної інформації, її критичний аналіз, і використання цифрових ресурсів для цих цілей, зокрема, лексикографічних – термінологічні бази даних, як-от EuroTermBank – банк даних, який охоплює всі мови Євросоюзу та латину; словники, енциклопедії, цифрові бібліотеки, електронні журнали тощо);
- здатність до ефективної та різнопланової міжкультурної цифрової комунікації (участь у професійних мережах, форумах, онлайн-платформах для перекладачів);
- володіння актуальними перекладацькими цифровими інструментами (CAT-tools – Trados Studio, MemoQ, Wordfast, OmegaT, MT, NMT тощо);
- уміння створювати та обробляти мультимедійний контент (аудіо-, відео-візуальний контент для адаптації перекладу, титрування тощо);
- опанування цифрової етики й безпеки – нетикету (безпечне споживання та зберігання інформації, захист авторських прав, дотримання етичних стандартів і прав людини у цифровому середовищі, збереження конфіденційної інформації тощо);
- технічна автономність (самостійне вирішення проблем, пов'язаних із цифровими платформами і сервісами).

Визначення *структури цифрової компетентності*, на наш погляд, залежить від кінцевих цілей такого структурування, а також застосованих підходів до цієї методологічної процедури. На наш погляд, найбільш релевантними можуть бути два підходи – функціонально-професійний та когнітивно-особистісний (особистісно орієнтований).

Отже, якщо спиратися на *функціонально-професійний підхід*, орієнтований на види цифрової діяльності в професійній сфері перекладача, то структуру ЦК можна представити у вигляді п'яти основних

компонентів (підкомпетентностей), взаємопов'язаних і значною мірою взаємозалежних:

Інформаційно-аналітична підкомпетентність

- уміння здійснювати пошук, відбір (фільтрування), критичний аналіз і систематизацію інформації з багатомовних цифрових джерел;
- знання принципів роботи з цифровими бібліотеками, лексикографічними та термінологічними базами;
- оцінювання достовірності й релевантності інформації у міжкультурному контексті.

Технологічна підкомпетентність

- володіння професійними цифровими інструментами перекладача (CAT-системи: SDL Trados, MemoQ, Memsource тощо);
- навички використання машинного перекладу та NMT (нейромережевий переклад) з постредагуванням (Google Translate, DeepL, ModernMT);
- уміння працювати з корпрусами текстів (Sketch Engine, AntConc);
- цифрова грамотність щодо роботи з файлами різних форматів, системами керування термінологією, платформами та інструментами для локалізації.

Комунікативна та колаборативна підкомпетентність

- здатність використовувати цифрові засоби для ефективної взаємодії з клієнтами, замовниками, колегами в онлайн-середовищі (електронна пошта, платформи для управління проєктами: ProZ, Trello, Asana);
- уміння працювати в цифрових спільнотах перекладачів;
- володіння етикетом цифрового спілкування, міжкультурною чутливістю та толерантністю.

Етична та безпекова підкомпетентність

- розуміння правових аспектів використання цифрового контенту (авторське право, захист даних);
- дотримання принципів професійної етики в цифровому середовищі (конфіденційність, уникнення плагіату, прозорість);
- забезпечення інформаційної безпеки та кібергігієни у процесі роботи.

Адаптаційно-інноваційна підкомпетентність

- готовність до постійного професійного розвитку й самонавчання в умовах динамічних цифрових змін;
- гнучкість у використанні нових цифрових інструментів;
- здатність критично оцінювати й інтегрувати новітні технології в перекладацький процес.

Цей підхід відображає, насамперед, вимоги ринку праці та професійної діяльності, акцентуючи увагу на тому, що саме повинен уміти робити фахівець-перекладач у цифровому середовищі:

Інша структура цифрової компетентності базована на *особистісно орієнтованому (або когнітивно-особистісному) підході*, який виходить, насамперед, з внутрішньої структури особистості та механізмів засвоєння й реалізації цифрової компетентності. При такому підході провідними складниками ЦК є:

- *когнітивний компонент* – знання про цифрові технології та їх застосування в перекладацькій діяльності;
- *операційний компонент* – навички роботи з цифровими ресурсами і програмами;
- *мотиваційно-ціннісний компонент* – позитивне ставлення до інновацій, усвідомлення важливості ЦК для професійного зростання, внутрішня установка на необхідність належного використання цифрових інструментів у всьому розмаїтті професійних завдань;
- *рефлексивний компонент* – здатність оцінювати власну цифрову діяльність, аналізувати результати використання цифрових технологій у перекладі;
- *соціально-комунікативний компонент* – уміння ефективно взаємодіяти в цифровому середовищі, дотримуючись норм професійної етики та нетикету.

Таблиця

**Співвідношення двох підходів до структурування
цифрової компетентності**

Функціонально-професійний підхід	Особистісно орієнтований підхід
Що перекладач має робити?	Яким перекладач має бути?
Орієнтація на зовнішні вимоги	Орієнтація на внутрішні ресурси
Професійні функції та інструменти	Знання, мотивація, рефлексія
Базується на цифрових стандартах (DigComp, ІКТ-компетентність як ядро цифрової компетентності)	Базується на психолого-педагогічних основах компетентнісного підходу

Обидва підходи до структурування цифрової компетентності є тісно взаємопов'язаними, а, отже – такими, що не тільки не виключають один одного, а навпаки – взаємодоповнюють. Їхнє співвідношення може бути представлене достатньо наочно у вигляді таблиці.

ВИСНОВКИ / CONCLUSIONS

Отже, цифрова компетентність майбутнього перекладача є багатокомпонентним феноменом, що інтегрує знання, уміння, навички, цінності та ставлення, необхідні для ефективної професійної діяльності в умовах цифрового суспільства, яке характеризується динамікою змін та постійними трансформаціями. Її формування має стати наскрізним принципом професійної підготовки бакалаврів філології, що, своєю чергою, зумовлює необхідність перегляду змісту освітніх програм, упровадження інноваційних методик навчання та активного використання цифрових технологій у навчальному процесі.

Ефективне забезпечення формування ЦК у здобувачів вищої освіти неможливе без глибокого усвідомлення її значущості усіма суб'єктами освітнього процесу. З огляду на стрімке й усеохопне впровадження цифрових технологій у освітнє середовище як необхідної й водночас вихідної умови набуття відповідної компетентності, сучасні ЗВО мають здійснити перехід до нової моделі організації освітнього процесу. У межах такої моделі можна спрогнозувати суттєве зростання частки самостійної інформаційно-пошукової, аналітичної та критично-інтерпретаційної діяльності студентів. У недалекій перспективі це може призвести до якісної трансформації освітнього процесу, орієнтованого не лише на засвоєння інформації, а й на її самостійне вишукування, критичне осмислення та відповідальне використання, зокрема й у контексті роботи з великими даними.

Водночас варто зважати не лише на позитивні ефекти цифровізації, а й на потенційні ризики, пов'язані з очевидним міжпоколіннєвим розривом у рівнях цифрової грамотності, сприйнятті значущості технологій та готовності до їх активного використання. У цьому контексті особливо важливим є усвідомлення ролі, структури та змісту ЦК як студентами, так і науково-педагогічними працівниками.

Цифрова компетентність перекладача передбачає не лише опанування інструментально-технічними вміннями, а й розвиток критичного мислення, здатності до ефективної цифрової комунікації та дотримання етичних норм у роботі з інформацією. Інакше кажучи, вона охоплює технічний, когнітивний, комунікативний і етичний компоненти, що мають функціонувати як взаємозалежна та взаємообумовлена система.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі / Prospects for further research in this direction. Актуальність проблеми зумовлює необхідність продовження як теоретико-методологічних, так і прикладних досліджень, спрямованих на підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх перекладачів та забезпечення їх конкурентоспроможності на ринку праці. Одним із найбільш перспективних напрямів є поглиблений термінологічний аналіз поняття «цифрова компетентність» та його співвідношення з іншими суміжними, але не тотожними категоріями (такими як інформаційна компетентність, цифрова грамотність, цифрова культура тощо). Також доцільними будуть дослідження, пов'язані з проектуванням діагностичних інструментів для вимірювання рівня цифрової компетентності майбутніх фахівців-перекладачів у динаміці освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES

- [1] А. Агейчева, А. Бережний, «Підготовка бакалаврів філології до професійної діяльності як психолого-педагогічна проблема: актуальність та основні підходи», *Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*, вип. 2(32). с. 709–732, 2025. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-2\(32\)-709-732](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-2(32)-709-732)
- [2] О. Наливайко, «Цифрова компетентність: сутність поняття та динаміка його розвитку», у *Компетентнісний підхід у вищій школі: теорія і практика*, О. А. Жукова, А. І. Комишан, Ред. Харків, Україна : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021, с. 40–65. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://is.gd/s96y32> Дата звернення: Січ. 05, 2025.
- [3] С. М. Прохорова, «Поняття цифрової компетентності вчителя іноземної мови у світовому освітньому просторі», *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*, вип. 4(82), с. 113–116, 2015. [Електронний ресурс]. Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2015_4_24 Дата звернення: Січ. 05, 2025.
- [4] T. Sobchenko, and V. Vorozhbit-Horbatiuk, «Results of digital competence development for philology students within blended learning», *Educational Challenges*, vol. 27, is. 2, pp. 185–198, 2022. <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2022.27.2.13>

- [5] Р. О. Тарасенко, *Формування інформаційної компетентності майбутніх перекладачів для аграрної галузі: теорія і практика*. Київ, Україна : ЦП «КОМПРИНТ», 2015.
- [6] L. Baranovska, I. Simkova, E. Akilli, T. Tarnavska, and N. Glushanytsia, «Development of digital competence of future philologists: case of Turkish and Ukrainian universities», *Advanced Education*, is. 11(23), pp. 87–103, 2023. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.295458>
- [7] Ю. Головацька, «Методологічні й методичні засади системного використання засобів цифрових технологій для формування готовності майбутніх перекладачів до локалізації», *Інноваційна педагогіка*, т. 1, вип. 54, с. 123–127, 2022. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/54.1.26>
- [8] Ю. Головацька, «Перспективи професійної підготовки майбутніх перекладачів до використання технік перекладу та стратегій локалізації цифрових продуктів», *Актуальні питання гуманітарних наук*, т. 1, вип. 68, с. 225–230, 2023. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/68-1-35>
- [9] J. Nitzke, A. Tardel, and S. Hansen-Schirra, «Training the modern translator – acquisition of digital competences through blended learning», *Journal of Specialised Translation*, is. 31, pp. 40–59, 2019. [Online]. Available: <https://is.gd/uUSAUT> Application date: January 18, 2025.
- [10] О. А. Жукова, А. І. Комишан, Ред. *Компетентнісний підхід у вищій школі: теорія і практика*. Харків, Україна : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://is.gd/s96y32> Дата звернення: Січ. 05, 2025.
- [11] J. Raven. «Quality of Life, the Development of Competence, and Higher Education», *Higher Education*, vol. 13, pp. 393–404, 1984.
- [12] UIS Glossary: глосарій. *UNESCO*. [Online]. Available: <https://is.gd/gh0rYp> Application date: January 18, 2025.
- [13] «DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes», *JRC Publications Repository*, 2022. [Online]. Available: <https://is.gd/0KHfmK> Application date: January 18, 2025.
- [14] Р. Пріма, О. Гончарук, Д. Пріма, «Цифрова компетентність майбутнього педагога як необхідна складова забезпечення якості професійної майстерності», *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, вип. 2(126), с. 398–407, 2023. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://is.gd/eSbvKq> Дата звернення: Січ. 05, 2025.

- [15] O. Kuzminska, M. Mazorchuk, N. Morze, V. Pavlenko, and A. Prokhorov, «Digital competency of the students and teachers in Ukraine: Measurement, analysis, development prospects», in *14th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications Integration, Harmonization and Knowledge Transfer*. Kyiv, Ukraine: Workshops, 2018, vol. II, pp. 366–379. [Online]. Available: https://ceur-ws.org/Vol-2104/paper_169.pdf Application date: January 19, 2025.
- [16] Т. Опалюк, «Цифрова компетентність як складова професійної компетентності студентів філологічних спеціальностей», *Освіта. Інноватика. Практика*, т. 10, № 8, с. 42–46, 2022. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol10i8-006>
- [17] Н. В. Морзе, О. В. Базелюк, І. П. Воротнікова, Н. П. Дементієвська, О. Г. Захар, Т. В. Нанаєва, О. В. Пасічник, та Л. А. Чернікова, «Опис цифрової компетентності педагогічного працівника. Проект», *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. Спецвипуск «Нові педагогічні підходи в STEAM освіті»*, с. 1–53, 2019. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s39>
- [18] А. М. Кух, О. М. Кух, «Цифрова компетентність: на шляху до метакомпетентності», *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна*, вип. 25, с. 30–33, 2019. <https://doi.org/10.32626/2307-4507.2019-25.30-33>
- [19] Л. Г. Гаврілова, Я. В. Топольник, «Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени», *Інформаційні технології і засоби навчання*, т. 61, № 5, с. 1–14, 2017. <https://doi.org/10.33407/itlt.v61i5.1744>
- [20] A. Martin, and J. Grudziecki, «Concepts and Tools for Digital Literacy Development», *Innovations in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences*, vol. 5, no. 4, pp. 246–264, 2006. [Online]. Available: <https://is.gd/4QUdYl> Application date: January 19, 2025.
- [21] C. L. Scott, «The Futures of Learning 3: What kind of pedagogies for the 21st century?», *Ducation research and foresight 15 December 2015 United Nations Cultural Organization*. UNESCO, 2015. [Online]. Available: <https://is.gd/rAlxqX> Application date: January 19, 2025.
- [22] «Digital competence in practice – An analysis of frameworks», *Joint Research Centre Technical Reports, Publications Office of the European Union*, 2012. <https://doi.org/10.2791/82116>

- [23] L. Ilomäki, S. Paavola, M. Lakkala, and A. Kantosalo, «Digital competence – an emergent boundary concept for policy and educational research», *Education and Information Technologies*, vol. 21(3), pp. 655–679, 2016.
<https://doi.org/10.1007/s10639-014-9346-4>

Матеріал надійшов до редакції 10.03.2025 р.

DIGITAL COMPETENCE OF A BACHELOR IN PHILOLOGY (TRANSLATER): ESSENCE, CONTENT AND STRUCTURE

Anton Berezhnyi,

PhD student General Linguistics and
Foreign Languages Department
National University Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic.
Poltava, Ukraine.

 <https://orcid.org/0009-0000-4536-8624>
excusemyfr@gmail.com

Anna Ageicheva,

PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Faculty of Philology, Psychology and Pedagogy Dean
National University Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic.
Poltava, Ukraine.

 <https://orcid.org/0000-0003-2184-8820>
ageycheva@ukr.net

Abstract. State of scientific development of the concept of "digital competence", both in general and in relation to a specialist translator (Bachelor in Philology in Germanic languages and literature) is highlighted in the article. Main approaches to understanding the essence of the concept of "digital competence", its definition and structure by modern science are highlighted. The lack of terminological stability of the concept is noted, as well as the presence of a clear terminological inconsistency of such consonant, but not identical in content concepts as "information competence", "informatics competence", "information and communication competence", "information and communication technological competence", "digital literacy" and "digital competence". The inaccuracy and insufficient exhaustiveness of individual attempts to formulate definitions of the concept of "digital competence" proposed by researchers in the scientific literature are noted. Own refined definition of the concept of "digital

competence" for a specialist translator is proposed. Its content is detailed, and two approaches to determining the structure of digital competence are proposed – functional-professional and personality oriented, which successfully complement each other. It is emphasized that the successful formation of digital competence in a higher education applicant in any specialty is impossible without the initial awareness of its significance by all participants in the educational process in higher education. It is emphasized that the introduction of digital technologies in education as an initial condition for the formation of appropriate competence will inevitably require higher education institutions to create and implement a fundamentally new model of learning, in which the share of information-search activities of students will have a constant tendency to grow and in the near future may radically change the nature of the organization of the educational process in terms of independent search, comprehension and mastery of information, including its large arrays. Attention is also drawn to potential risks and threats that objectively lie in the plane of the existing "gap" between generations in the awareness of the significance of digital technologies and their active use.

Keywords: competency-based approach; digital competence; information competence; information and communication competence; information and communication technological competence; digital environment; digital literacy; translation activity; professional training of a translator.

ПЕРЕКЛАД, ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / TRANSLATED AND TRANSLITERATED

- [1] A. Aheicheva, A. Berezhnyi, «Pidhotovka bakalavriv filolohii do profesiinoi diialnosti yak psykholoho-pedahohichna problema: aktualnist ta osnovni pidkhody», Visnyk nauky ta osvity (Seriiia «Filolohiia», Seriiia «Pedahohika», Seriiia «Sotsiolohiia», Seriiia «Kultura i mystetstvo», Seriiia «Istoriia ta arkheolohiia»), вып. 2(32). s. 709–732, 2025. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-2\(32\)-709-732](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-2(32)-709-732) (in Ukrainian).
- [2] O. Nalyvaiko, «Tsyfrova kompetentnist: sutnist poniattia ta dynamika yoho rozvytku», u Kompetentnisnyi pidkhid u vyshchii shkoli: teoriia i praktyka, O. A. Zhukova, A. I. Komyshan, Red. Kharkiv, Ukraina : KhNU imeni V. N. Karazina, 2021, s. 40–65. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/s96y32> Data zvernennia: Sich. 05, 2025. (in Ukrainian).

- [3] C. M. Prokhorova, «Poniattia tsyfrovoy kompetentnosti vchytelia inozemnoi movy u svitovomu osvithomu prostori», *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Pedahohichni nauky*, vyp. 4(82), s. 113–116, 2015. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUP_2015_4_24 Data zvernennia: Sich. 05, 2025. (in Ukrainian).
- [4] T. Sobchenko, and V. Vorozhbit-Horbatiuk, «Results of digital competence development for philology students within blended learning», *Educational Challenges*, vol. 27, is. 2, pp. 185–198, 2022. <https://doi.org/10.34142/2709-7986.2022.27.2.13> (in English).
- [5] R. O. Tarasenko, *Formuvannia informatsiinoi kompetentnosti maibutnikh perekladachiv dlia ahrarnoi haluzi: teoriia i praktyka*. Kyiv, Ukraina : TsP «KOMPRYNT», 2015. (in Ukrainian).
- [6] L. Baranovska, I. Simkova, E. Akilli, T. Tarnavska, and N. Glushanytsia, «Development of digital competence of future philologists: case of Turkish and Ukrainian universities», *Advanced Education*, is. 11(23), pp. 87–103, 2023. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.295458> (in English).
- [7] Iu. Holovatska, «Metodolohichni y metodychni zasady systemnoho vykorystannia zasobiv tsyfrovyykh tekhnolohii dlia formuvannia hotovnosti maibutnikh perekladachiv do lokalizatsii», *Innovatsiina pedahohika*, t. 1, vyp. 54, s. 123–127, 2022. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/54.1.26> (in Ukrainian).
- [8] Iu. Holovatska, «Perspektyvy profesiinoi pidhotovky maibutnikh perekladachiv do vykorystannia tekhniki perekladu ta stratehii lokalizatsii tsyfrovyykh produktiv», *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, t. 1, vyp. 68, s. 225–230, 2023. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/68-1-35> (in Ukrainian).
- [9] J. Nitzke, A. Tardel, and S. Hansen-Schirra, «Training the modern translator – acquisition of digital competences through blended learning», *Journal of Specialised Translation*, is. 31, pp. 40–59, 2019. [Online]. Available: <https://is.gd/uUSAUT> Application date: January 18, 2025. (in English).
- [10] O. A. Zhukova, A. I. Komyshan, Red. *Kompetentnisnyi pidkhid u vyshchii shkoli: teoriia i praktyka*. Kharkiv, Ukraina : KhNU imeni V. N. Karazina, 2021. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/s96y32> Data zvernennia: Sich. 05, 2025. (in Ukrainian).
- [11] J. Raven. «Quality of Life, the Development of Competence, and Higer Education», *Higer Education*, vol. 13, pp. 393–404, 1984. (in English).

- [12] UIS Glossary: глосарій. UNESCO. [Online]. Available: <https://is.gd/gh0rYp> Application date: January 18, 2025. (in English).
- [13] «DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens – With new examples of knowledge, skills and attitudes», JRC Publications Repository, 2022. [Online]. Available: <https://is.gd/0KHfmK> Application date: January 18, 2025. (in English).
- [14] R. Prima, O. Honcharuk, D. Prima, «Tsyfrova kompetentnist maibutnoho pedahoha yak neobkhidna skladova zabezpechennia yakosti profesiinoi maisternosti», *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*, vyp. 2(126), s. 398–407, 2023. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <https://is.gd/eSbvqk> Data zvernennia: Sich. 05, 2025. (in Ukrainian).
- [15] O. Kuzminska, M. Mazorchuk, N. Morze, V. Pavlenko, and A. Prokhorov, «Digital competency of the students and teachers in Ukraine: Measurement, analysis, development prospects», in 14th International Conference on ICT in Education, Research and Industrial Applications Integration, Harmonization and Knowledge Transfer. Kyiv, Ukraine: Workshops, 2018, vol. II, pp. 366–379. [Online]. Available: https://ceur-ws.org/Vol-2104/paper_169.pdf Application date: January 19, 2025. (in English).
- [16] T. Opaliuk, «Tsyfrova kompetentnist yak skladova profesiinoi kompetentnosti studentiv filolohichnykh spetsialnostei», *Osvita. Innovatyka. Praktyka*, t. 10, № 8, s. 42–46, 2022. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol10i8-006> (in Ukrainian).
- [17] N. V. Morze, O. V. Bazeliuk, I. P. Vorotnikova, N. P. Dementiievska, O. H. Zakhar, T. V. Nanaieva, O. V. Pasichnyk, ta L. A. Chernikova, «Opys tsyfrovoi kompetentnosti pedahohichnoho pratsivnyka. Proiekt», *Vidkryte osvittie e-seredovyshche suchasnoho universytetu. Spetsvypusk «Novi pedahohichni pidkhody v STEAM osviti»*, s. 1–53, 2019. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s39> (in Ukrainian).
- [18] A. M. Kukh, O. M. Kukh, «Tsyfrova kompetentnist: na shliakhu do metakompetentnosti», *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohienka. Seriia pedahohichna*, vyp. 25, s. 30–33, 2019. <https://doi.org/10.32626/2307-4507.2019-25.30-33> (in Ukrainian).
- [19] L. H. Havrilova, Ya. V. Topolnyk, «Tsyfrova kultura, tsyfrova hramotnist, tsyfrova kompetentnist yak suchasni osvitti fenomeny», *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, t. 61, № 5, s. 1–14, 2017. <https://doi.org/10.33407/itlt.v61i5.1744> (in Ukrainian).

- [20] A. Martin, and J. Grudziecki, «Concepts and Tools for Digital Literacy Development», *Innovations in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences*, vol. 5, no. 4, pp. 246–264, 2006. [Online]. Available: <https://is.gd/4QUdYl> Application date: January 19, 2025. (in English).
- [21] C. L. Scott, «The Futures of Learning 3: What kind of pedagogies for the 21st century?», *Ducation research and foresight* 15 December 2015 United Nations Cultural Organization. UNESCO, 2015. [Online]. Available: <https://is.gd/rAlxqX> Application date: January 19, 2025. (in English).
- [22] «Digital competence in practice – An analysis of frameworks», Joint Research Centre Technical Reports, Publications Office of the European Union, 2012. <https://doi.org/10.2791/82116> (in English).
- [23] L. Ilomäki, S. Paavola, M. Lakkala, and A. Kantosalo, «Digital competence – an emergent boundary concept for policy and educational research», *Education and Information Technologies*, vol. 21(3), pp. 655–679, 2016. <https://doi.org/10.1007/s10639-014-9346-4> (in English).

Reviewed April 30, 2025
Published May 22, 2025

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

© Anton Berezhnyi, 2025; © Anna Ageicheva, 2025